

Kamarád mě (ne)má rád... aneb Dětská školková kamarádství

„Hlavně, aby měl kamarády!“ Tak nějak zní jedno z mnoha přání rodičů, kteří vedou dítě poprvé do školky. Hned vedle přání, aby si potomek rozuměl s paní učitelkou a aby se mu ve školce nestýskalo po domově, patří k těm nejvýraznějším obavám většiny maminek (i tatínků) právě strach z toho, že dítě bude ve školce osamělé a vyčleněné.

Obzvlášť děti, která rodiče na první zkušenosti přes prázdniny připravovali povídáním o tom, jak si budou ve školce hrát s ostatními a jaké tam budou mít prima kamarády, přicházejí s radostným očekáváním. Kéž by se všem jejich představy splnily! Bude záležet na mnohém, na složení třídy, na tom, zda se děti znají odjinud, a samozřejmě také na přístupu paní učitelky, jak se budou vztahy ve třídě vyvíjet. Ale ani děti, které už školku nějaký ten čas navštěvují a které měly v předchozím školním roce své oblíbené kamarády, nemusí mít jistotu, že vše bude při starém. Oblíbení kamarádi odešli do školy, ten, kdo dostal odklad, zůstává ve třídě s dětmi, které nezná a které mají mezi sebou vztahy od loňského roku.

Jinde je oblíbená, tak co se stalo?

Jak snadno nebo obtížně si bude ve školce dítě hledat kamarády, leccos napovídají i jeho dosavadní úspěchy v navazování vztahů. Kdo

má doma sociálně zdatného extraverta, který bez problémů naváže vztahy prakticky s kým-koliv, paní prodavačkou v Penny počínaje a neznámým batoletem v hracím koutku restaurace konče, bude asi klidný. Přesto i takové dítě někdy nenajde ve školce toho pravého partáka a k překvapení všech okolo ho stojí velké úsilí, aby se do školkového kolektivu zařadilo. Menší potíže mívají děti, které mají doma jen o trochu staršího nebo mladšího sourozence, ale není to pravidlo, které by platilo pro všechny.

Mirek je živý a bezproblémový čtyřletý kluk, který podle slov rodičů nemá vůbec žádné obtíže najít si kamarády ke hře třeba na hřišti. Na školku se docela těšil, nikoho by nenapadlo, že bude mít problém se skamarádit. Jenže už po prvním týdnu situace vypadá jinak. Do třídy s ním chodí tři chlapci jeho věku, kteří se ale znají už od loňského roku. Mezi sebe ho vzít nechtějí. Holčičky, které jsou ve školce nové stejně jako on, si hrají jen spolu, a ostatní děti

jsou mladší a „neberou“ ho. Mirek je z toho smutný. Zkouší všechno možné, ale poprvé v životě je opravdu osamělý. Tady nezbude než si promluvit s paní učitelkou a poprosit ji o pomoc.

Stačilo jen onemocnět

I děti, které už ve školce kamaráda nebo kamarády mají, můžou projít fází, kdy o svou pozici náhle a pro ně nepochopitelně přijdou. Dětská kamarádství často nemívají příliš pevný základ a nevydrží dlouho. Stačí třeba jen delší nemoc, anebo dokonce to, že dítě chybí na výletě nebo nejede na školku v přírodě, a jeho „kámoš“ už si najde někoho dalšího. A to bolí.

Pětiletý Kája do školky chodil rád. Měl tam svého nejlepšího kamaráda Péťu, se kterým si výborně rozuměl. Hned v září si „sedli“ a zdálo se, že si rodiče mohou oddechnout. Jenže potom Kája onemocněl a než se mohl vrátit do školky, uplynuly skoro tři týdny. Péťa si

mezitím našel cestu k jiným klukům a o hrani s Kájou tak jako dřív už nestojí. Prý už s ním nekamarádí...

Dětem čas utíká jinak než nám dospělým, takže je docela pochopitelné, že se mnohé změní. Není třeba hned propadat panice. Pravděpodobně bude stačit pár dní na to, aby se Kája znovu rozkoukal a našel někoho, s kým si bude hrát. Kdyby ne, můžou rodiče zkusit některý z oblíbených „triků“ – pozvat někoho ze třídy domů, domluvit se s dalšími rodiči a něco společně podniknout, anebo se poptat u paní učitelky, jak vnímá situaci ona.

Kamarádství v dětství jsou vrtkavá

Dětská kamarádství jsou vrtkavá a přelétavá. Jen z málokterého vzejdou přátelství na celý život, obzvlášť když děti nezůstanou v kontaktu po vstupu na základní školu. Pro děti školového věku znamená pojem „kamarád“ něco trochu jiného než pro dospělé. Všichni, kdo si se mnou hrají, jsou kamarádi. Děti testují hranice, ze dne na den jsou „nejlepší kamarádi nadosmrti“, ale stejně tak rychle oznámí kamarádovi, že už si s ním nechtějí hrát. A o den později může být zase všechno jinak.

Už nejmenší děti v batolecím věku projeví zájem o jiné děti. Sledují je, i když často zdánlivě jen proto, aby batolicímu se kolegovi na pískovišti vzaly autíčko. Snaží se různými způsoby upoutat pozornost druhého dítěte, i když to je občas dost neohrabaný pokus. Už z kočárku leckteré dítě hlásí, že vidí „mimi“. O kamarádství nebo dokonce o přátelství se ale hovořit nedá. Zatím jsou důležitými lidmi ti nejbližší, máma, táta, bráška nebo sestřička. Děti sice zajímá, co dělají ostatní, ale po společné hře vůbec netouží. Mnohem spíš si hrají vedle sebe a po očku po sobě pokukují. Kamarádství vztah mezi potomky v dospělém slova smyslu je tedy spíš přáním maminek, které se s dětmi pravidelně setkávají.

Společné zájmy

Paralelní hra, tedy hra vedle sebe, ne spolu, přetrvává i v době, kdy většina dětí vstupuje do školky. Postupně se z ní začne vytvářet hra společná, s pravidly, která si děti nastavují

Pokud se zdá, že dítě si docela spokojeně hraje samo, ne proto, že by ho někdo odstrkoval, ale proto, že je prostě tak nastavené, nemá smysl se ho snažit přitáhnout ke hře s ostatními za každou cenu.

Obrázek ze ŠD při ZŠ Jungmannova, Roudnice nad Labem.

obvykle samy. Děti už si ke hře volí někoho, kdo jim je něčím blízký (má atraktivní hračku, kterou si přinesl z domova, dívá se na stejný dětský pořad a dovede vtipně lmitovat hlavní postavy...). Někdy je vyvolený kamarád pro dítě přitažlivý z důvodů, které nejsou rodičům na první pohled jasné. (Tak jako když se ke zděšení rodičů pěstěná dcera dvou advokátů začne kamarádit se zanedbanou holčičkou, jejíž maminka má kromě jiného také problém s alkoholem, a trvá na tom, že jí chce – i s maminkou – zvat na návštěvy.) Děti často spojuje společný zájem, vytvoří se třeba skupinka dětí, které baví stavět z lega, hrát si s panenkami anebo budovat autodráhy. Takové kamarádství vydrží obvykle tak dlouho, dokud společný zájem trvá. Jakmile někoho stavění přestane bavit a pokud se mu nepodaří přesvědčit ostatní, že třeba ježdění na koloběžkách je lepší zábava, kamarádství končí.

Test sociálních dovedností

Zorientovat se ve skupině a najít si kamarády je svým způsobem prvním testem sociálních dovedností. Teď se ukáže, jak si umí dcera nebo syn poradit „ve světě“. Někdy vede taková snaha až ke komickým důsledkům, jako u pětiletého Adámka, který nastoupil do třídy dětí rozdílného věku. Hned po prvním dni začal šišlat. Na zděšenou otázku, proč to dělá, měl pohotovou odpověď: „Děti ve školce šišljají, tak aby mi rozuměly.“ Logické, že? Je to prostě příležitost ověřit si, jestli to, co nám funguje doma, bude fungovat i jinde, a potrénovat schopnost vidět svět očima ostatních. Někdy se děti musí učit úplně jiným způsobům, jak zacházet s ostatními. Už nejspíš nepomůžou

dupání nožkou a pokus prosadit se násilím nebude paní učitelka rozhodně považovat za roztomilé chování. Možná bude zapotřebí naučit se dělit o hračky, vyjednávat a přemýšlet o tom, co chtějí ti druhí.

Někdo se drží radši stranou

Rodiče i pedagogové mívají často tendenci v dobré víře zasahovat i tam, kde není třeba. Mají-li pocit, že se dítě drží stranou a nezapojuje se do hry s ostatními, mohou mít obavy, že je buď něco v nepořádku s ním, možná že nemá dost sociálních dovedností, anebo že se trápí, protože ho ostatní nechtějí přijmout mezi sebe. Ale stejně jako my dospělí nemáme stejně velkou potřebu být stále mezi lidmi a družít se, liší se od sebe i děti. Pokud se zdá, že dítě si docela spokojeně hraje samo, ne proto, že by ho někdo odstrkoval, ale proto, že je prostě tak nastavené, nemá smysl se ho snažit přitáhnout ke hře s ostatními za každou cenu. Mnoho dětí stráví školkový věk tím, že si „dělá své věci“ a docela si vystačí. Velmi často si dítě posleze najde jednoho nejbližšího kamaráda podobného ražení a je úplně spokojené. I mezi dětmi jsou introverti a děti hypersenzitivní...

Jde o postavení mezi ostatními

Přestože bychom neměli přátelství malých dětí posuzovat optikou dospělých, neměli bychom jejich význam rozhodně ani podceňovat. Mít kamaráda znamená mít spojence, a to se počítá mezi dětmi stejně jako mezi dospělými. Kamarád se mě zastane, když mi někdo bude chtít ubližovat. Kdo má kamarády, má v dětské skupině určité postavení. Dítě s mnoha kamarády je hvězda. Dítě bez kamarádů je obvykle outsider, anebo to mívá prostě těžší.

Pozoruhodné je, že už ve školce se mezi děti objevují způsoby chování, které můžeme vysledovat až do dospělého věku. A nemusí to být jen pozitivní. Nejedna paní učitelka ve školce dobře ví, že i mezi malými dětmi se vyskytnou takové, které důsledně řeší potíže násilím, anebo jiné, které se snaží se svým okolím manipulovat. A to se promítá i do způsobu, jakým se děti přibližují k ostatním a jakým si hledají kamarády. Stejně jako se učí navazovat a pěstovat kamarádství a dodržovat nepsaná pravidla (když se zastanu kamaráda, měl by se příště zastat on mě...), učí se i rozeznávat, co je a co není kamarádství vztah. Zatím ve zrychlené a „odlehčené“ verzi, za pomoci paní učitelky, rodičů a starších sourozenců. A i když je to občas pro malé dítě lecke těžká, bude se později velmi hodit. ■

Mgr. Kateřina Rodná
www.dobryzivot.com